

โครงการศึกษาวิจัย

เรื่อง

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ในการรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ

1. ชื่อโครงการวิจัย

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญในการรักษาบูรณภาพของ
รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

2. สาขาวิชาที่เสนอขอทุน

สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะกรรมการสภา
วิจัยแห่งชาติ

3. ความสำคัญและจำเป็นของโครงการวิจัย

นับแต่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วจำนวน 16 ฉบับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540 หรือที่เรียกกันว่า รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เป็นฉบับแรกที่บัญญัติให้มีโครง
สร้างและกลไกที่มีบูรณภาพ (integrity) ที่จะช่วยทำให้ไทยเป็นประเทศประชาธิปไตยที่สมบูรณ์มาก
ที่สุด ซึ่งหมายถึง การมีองค์กรและเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานอย่างสอดคล้อง
สมดุลง ครอบคลุม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และชัดเจนมากที่สุดเพื่อจะก่อให้เกิดรัฐบาลที่มีประสิทธิ
ภาพสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนพร้อมทั้งสามารถจัดบริการให้ประชาชนตามที่
ประชาชนอนุญาตให้อำนาจรัฐจัดทำได้ตามหลักรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism)

ตัวอย่างโครงสร้างและกลไกที่สำคัญ คือ (1) การมีศาลรัฐธรรมนูญ ที่มีอำนาจหน้าที่มาก
ที่สุดอย่างไม่เคยมีปรากฏมาก่อนในรัฐธรรมนูญฉบับใด คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญถือเป็นเด็ด
ขาดหรือเป็นที่สุดท้าย และมีผลผูกพันองค์กรของรัฐทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ, (2) การมี

องค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น สมาผู้แทนราษฎร, วุฒิสภา, ศาลยุติธรรม, ศาลปกครอง, คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, คณะกรรมการการเลือกตั้ง, ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา, และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน องค์กรดังกล่าวนี้แม้รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีบทบาทและขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่ก็ล้วนมีอำนาจหน้าที่ร่วมกันที่สำคัญยิ่งคือการมีส่วนช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน, ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐ, ปฏิรูปการเมืองการปกครองและการบริหารประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ขึ้นซึ่งจะทำได้เมื่อองค์กรเหล่านี้ร่วมกันรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญควบคู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) การมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูกเพื่อวางกลไกหรือแนวทางสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญและองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ ตลอดจนเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ, และ (4) การมีองค์กรประชาชนและกลไกที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้โดยตรง เช่น การเสนอกฎหมายการขอถอดถอนบุคลากรระดับสูงของรัฐ การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ การมีสิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อองค์กรของรัฐและการกำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะ เหล่านี้เป็นต้น

แม้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนได้บัญญัติให้มีโครงสร้างและกลไกที่เป็นระบบที่สมบูรณ์และครบวงจรอย่างมีบูรณาการดังกล่าวแล้ว ซึ่งในทางทฤษฎีโครงสร้างและกลไกดังกล่าวนี้ย่อมมีแนวโน้มที่จะรักษาหรือทำให้รัฐธรรมนูญมีบูรณาการด้วย (โปรดดูภาพที่ 1 ในภาคผนวก ประกอบ) แต่ในทางปฏิบัติกลับมีหลายกรณีที่ปรากฏว่าศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้ปฏิบัติหน้าที่หรือแสดงบทบาทไปในทิศทางที่มีได้พิทักษ์บูรณาการและความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ

1) ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยที่เป็นไปในทิศทางที่ประชาชนเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งส่งผลให้นักการเมืองขาดความเกรงกลัว เช่น (1) กรณีวินิจฉัยมิให้รัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งง่ายกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับต่ำกว่า, หรือ (2) วินิจฉัยให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติงานยากขึ้น ส่งผลให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นและเกิดช่องว่างในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังเช่นกรณีที่วินิจฉัยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็วและต้องได้สมาชิกวุฒิสภาครบจำนวน, หรือ (3) ในบางกรณีคำวินิจฉัยออกมาในทิศทางที่ไม่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (participation democracy) และการกระจายอำนาจ เช่น ไม่ยอมรับว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ, หรือ (4) วินิจฉัยไปในทิศทางที่ไม่ให้ความสำคัญกับระบบพรรคการเมือง เช่น ในกรณีของสมาชิกพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามมติของพรรค

2) องค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ในบางกรณีก็มิได้แสดงบทบาทที่รักษาบูรณาการของรัฐธรรมนูญ เช่น (1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะที่ไม่ส่งเสริมการปฏิรูปการเมือง เช่น ไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญโดยเคร่งครัด ไม่อาจควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้สุจริต เทียบธรรมเท่าที่ควร และยังไม่ดำเนินการกับสมาชิกวุฒิสภาบางคนที่ได้รับเลือกตั้ง

เข้ามาอย่างไม่สุจริต, (2) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามข้าราชการและนักการเมืองทุจริตอย่างล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์, (3) สมาชิกแทนราษฎร ออกกฎหมายไม่รัดกุมเท่าที่ควรและขัดต่อรัฐธรรมนูญ เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองไปในลักษณะที่กีดกันการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญหรือดำเนินการได้ยาก และกฎหมายเลือกตั้งซึ่งต้องแก้ไขไปแล้ว 2 ครั้ง, (4) วุฒิสภา แบ่งเป็น วุฒิสภาชุดเดิม แต่งตั้งบุคคลระดับสูงเข้าดำรงตำแหน่งไม่เหมาะสมและไม่มีผลงานด้านส่งเสริมการปฏิรูปการเมือง ขณะที่วุฒิสภาชุดปัจจุบันมีหลายคนยังคงดำรงตำแหน่งอยู่ได้ทั้งที่ได้รับการร้องเรียนว่าได้เลือกตั้งเข้ามาอย่างไม่สุจริต, (5) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ยังไม่มีผลงานปรากฏออกมาอย่างชัดเจน, หรือ (6) บางองค์กรยังจัดตั้งไม่แล้วเสร็จหรือยังมิได้ปฏิบัติหน้าที่ เช่น ศาลปกครอง สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั้งที่ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วถึง 3 ปีเศษ

นอกจากนั้น ในอนาคตอาจจำเป็นต้องมีกลไกเพิ่มขึ้นเพื่อรักษาบูรณาการของรัฐธรรมนูญ มิใช่ปล่อยให้ต่างฝ่ายต่างทำ เช่น บทบาทในการร่วมปรึกษาหารือ ประสานความคิด หรือมีมาตรการอื่นใดที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการรักษาบูรณาการของรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการสร้างสังคมประชาธิปไตย ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาทบทวน (review) บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์ทั้งทางวิชาการและทางปฏิบัติต่อศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ การตรากฎหมาย และประชาชน โดยจะก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญ เช่น (1) ช่วยเพิ่มพูนความรู้ หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ (2) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มความรอบคอบในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (3) ช่วยสร้างการยอมรับและศรัทธาของประชาชนต่อศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (4) ช่วยส่งเสริมการปฏิรูปการเมือง การปกครองและการบริหารของประเทศ และ (5) ช่วยชี้ข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอนาคตอันใกล้

ทั้งนี้ จะส่งผลให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญไม่เพียงมีส่วนสำคัญในการช่วยรักษาบูรณาการของรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ยังเป็นสถาบันหลักของชาติที่ช่วยแก้ไขปัญหของประเทศชาติและประชาชนได้อย่างแท้จริงในที่สุดอีกด้วย

4. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อ

4.1 พิจารณาศึกษาบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้หรือตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

4.2 พิจารณาศึกษาผลงานที่ผ่านมาของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญว่า สอดคล้องกับบทบัญญัติหรือเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนหรือไม่เพียงใด มีข้อดีข้อเสียอย่างไร

4.3 เสนอแนะการพัฒนาบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญทั้งด้าน วัตถุประสงค์และจิตใจให้สามารถรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนให้สมบูรณ์ที่สุด

4.4 กระตุ้นให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นที่ยังไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่าง รััดกุมเพื่อช่วยสร้างบูรณภาพของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนให้สมบูรณ์ตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

4.5 เสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นที่จะช่วยให้รัฐธรรมนูญฉบับ ประชาชนมีบูรณภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งเสนอกฎเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวด้วย

5. สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้างต้น ที่สำคัญมี 4 ประการ

5.1 ถ้าศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทตามบท บัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว จะทำให้บูรณภาพของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.2 ถ้าศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องและประสานงาน กันได้ ย่อมจะช่วยรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญ

5.3 จำเป็นต้องมีกลไกเพิ่มขึ้นเพื่อรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญ

5.4 ลำพังโครงสร้างและกลไกที่มีบูรณภาพเพียงอย่างเดียวไม่อาจช่วยรักษาบูรณภาพของรัฐ ธรรมนูญได้ หากละเลยเรื่องจริยธรรมของบุคลากร

6. ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา

เป็นการพิจารณาศึกษาจากเอกสารและการวิจัยสนาม เพื่อนำข้อมูลและข้อเท็จจริงมา ประมวล วิเคราะห์ พร้อมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยเขียนเป็นรายงานผลการศึกษาวิจัย อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และพิสัยสมมติฐานในเรื่องต่อไปนี้

6.1 แนวคิดทั่วไป

- 1) ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ ประเภทของรัฐธรรมนูญ
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในการรักษาบูรณภาพของ รัฐธรรมนูญ อันได้แก่

2.1) ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรหลัก ให้ความสำคัญกับศาลรัฐธรรมนูญเป็นพิเศษ โดยสัดส่วนหรือปริมาณการเขียนจะมีมากกว่าองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นที่สุดและมีผลผูกพันฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และองค์กรอื่นของรัฐ การศึกษาวิจัยจะครอบคลุมบทบาทในการพิจารณาวินิจฉัยรัฐธรรมนูญ รวมทั้งบทบาทของการปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐ การปฏิรูปการเมืองการปกครองและการบริหารประเทศ ตลอดจนการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญด้วย

2.2) องค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญเป็นตัวหนุน ในการพิจารณาศึกษาและนำเสนอจะแยกเขียนแต่ละองค์กรเพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยปริมาณการเขียนจะมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนขอบเขตของการศึกษาวิจัยจะครอบคลุมอำนาจหน้าที่หลัก รวมทั้งบทบาทร่วมขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ การปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐ การปฏิรูปการเมืองการปกครองและการบริหารประเทศ ตลอดจนการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญ

สำหรับองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ **องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งครอบคลุม คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และศาลปกครองเป็นต้น** เนื่องจากมีลักษณะพิเศษ 2 ประการซึ่งแตกต่างจากองค์กรอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ (1) มีฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ทำนองเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญ และ (2) ผลงานมีความเกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญในลักษณะที่ประชาชนหรือสังคมให้ความสนใจเป็นพิเศษ นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยยังครอบคลุมรัฐสภาด้วย ซึ่งแม้จะมีได้เป็นองค์กรอิสระของรัฐ แต่มีบทบาทสำคัญในการออกกฎหมาย ควบคุมตรวจสอบ ถ่วงดุล หรือแต่งตั้งถอดถอนบุคลากรขององค์กรอิสระของรัฐดังกล่าว

ฉะนั้น นอกเหนือจากศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรที่กล่าวมาแล้ว แม้ว่าองค์กรอื่นใดจะมีส่วนทำให้รัฐธรรมนูญมีบูรณภาพและมีความมั่นคงเพียงใด แต่จะไม่นำมารวมศึกษาวิจัยด้วย เพราะจะทำให้การศึกษากว้างขวางเกินไป อีกทั้งไม่มีฐานะเป็นองค์กรอิสระของรัฐ เช่น คณะรัฐมนตรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน กระทรวงทบวงกรม และพรรคการเมือง เป็นต้น

6.2 บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญในการรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญ ครอบคลุม

- 1) บทบาทตามบทบัญญัติหรือตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และ
- 2) บทบาทตามที่ปฏิบัติจริงในอดีต

6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญในการรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญ แบ่งเป็น ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

- 1) ปัจจัยภายใน ครอบคลุม

- 1.1) เจตนาธรรมเนียมหรือวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง
- 1.2) โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการบริหารงานบุคคล
- 1.3) กระบวนการปฏิบัติงาน
- 1.4) ปรัชญาหรือแนวทางการปฏิบัติงาน
- 1.5) จริยธรรม
- 1.6) คุณลักษณะและเกียรติคุณของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญในอุดมคติที่จะสามารถสร้างประโยชน์ต่อประเทศและประชาชนโดยส่วนรวม นอกเหนือจากคุณสมบัติที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติไว้

2) ปัจจัยภายนอก ครอบคลุม

- 2.1) องค์กรของรัฐฝ่ายต่าง ๆ
- 2.2) องค์กรเอกชนด้านเศรษฐกิจ เช่น สมาคมนักธุรกิจ
- 2.3) องค์กรเอกชนที่ไม่สังกัดภาครัฐ (non-governmental organization) เช่น สมาคม หรือมูลนิธิ
- 2.4) องค์กรทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง
- 2.5) องค์กรสื่อมวลชน
- 2.6) ประชาชน

6.4 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อ 6.2 – 6.3 มาใช้เป็นแนวทางหลักในการสัมภาษณ์

6.5 ประมวล วิเคราะห์ และเสนอแนะ โดยใช้ข้อมูลมาจากการวิจัยเอกสารและการวิจัยสนาม ข้อ 6.1 - 6.4 รวมทั้งพิสูจน์สมมติฐานของการศึกษาวิจัยข้างต้นด้วย (โปรดดูภาพที่ 2 ประกอบ)

7. ระเบียบวิธีวิจัย

แบ่งเป็น การวิจัยเอกสาร การวิจัยสนาม และการจัดเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น

7.1 การวิจัยเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมาย คำวินิจฉัย คำสั่ง หรือความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ บทความ ตลอดจนคำวิเคราะห์วิจารณ์หรือความคิดเห็นของหน่วยงานหรือบุคคล เช่น นักวิชาการ นักการเมือง และสื่อมวลชน ข้อมูลบางส่วนค้นหาและรวบรวมจากเครือข่ายระหว่างประเทศ (internet)

7.2 การวิจัยสนาม เป็นการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ (expert opinions) หรือสันักัดในด้านการเมืองการปกครองและการบริหารประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญในการรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญโดย ทั้งนี้ ข้อคำถามจะครอบคลุมวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษา และพิสูจน์สมมติฐานข้างต้น

ตัวอย่างบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญหรือสันทัดดังกล่าว เช่น นักรัฐศาสตร์ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักกฎหมายมหาชน อดีตสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น กกต. จังหวัด ตลอดจนแกนนำขององค์กรเอกชน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศประมาณ 100 คน

7.3 การจัดเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ จำนวน 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของประเด็นที่วิจัยว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยหรือไม่เพียงใด ตลอดจนผลกระทบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานหรือสมาคม เช่น สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน เป็นต้น

8. ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยตลอดโครงการใช้เวลา 12 เดือน

9. งบประมาณ

การศึกษาวิจัยทั้งโครงการใช้งบประมาณทั้งสิ้น 960,000 บาท (เก้าแสนหกหมื่นบาทถ้วน) แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายหมวดต่าง ๆ แต่ถัวจ่ายได้ ดังนี้

9.1 ค่าตอบแทนผู้อำนวยการโครงการ 1 คน นักวิจัย 1 คน และผู้ช่วย 2 คน

1) ผู้อำนวยการโครงการ

เดือนละ 20,000 บาท รวม 12 เดือน เป็นเงิน 240,000 บาท

2) นักวิจัย 1 คน

เดือนละ 15,000 บาท รวม 12 เดือน เป็นเงิน 180,000 บาท

3) ผู้ช่วย 2 คน

เดือนละ 10,000 บาท รวม 12 เดือน/คน เป็นเงิน 240,000 บาท

9.2 ค่าวิจัยเอกสารและวิจัยสนาม เป็นเงิน 150,000 บาท

9.3 ค่าจัดการเสวนา เป็นเงิน 50,000 บาท

9.4 ค่าแรงนับ ประมวลข้อมูล ค่าจัดพิมพ์ และค่าใช้จ่ายธุรการ เป็นเงิน 100,000 บาท

รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 960,000 บาท

ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นให้ถัวจ่ายได้ทุกรายการ

10. คณะผู้ดำเนินการศึกษา

- 10.1 ที่ปรึกษาพิเศษของโครงการ 1 คน : .....
- 10.2 ผู้อำนวยการโครงการ 1 คน : รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ
- 10.3 นักวิจัย 1 คน : .....
- 10.4 ผู้ช่วยวิจัยและบรรณาธิการ : .....

11. แผนการดำเนินงานศึกษา

แผนการดำเนินงานศึกษาตลอดโครงการ 12 เดือน ปรากฏในตารางข้างล่างนี้

แผนการดำเนินงานศึกษา	ระยะเวลา 12 เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ปรึกษาหารือ และวางแผนปฏิบัติงาน	← 1 →											
2. ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเอกสาร	← 8 →											
3. จัดทำและส่งรายงานความก้าวหน้า	← 1 →											
4. เตรียมการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลสนาม	← 4 →											
5. แจงนับ ประมวล และวิเคราะห์ข้อมูล	← 1 →											
6. จัดทำและส่งรายงานการศึกษาวิจัยเบื้องต้น	← 1 →											
7. จัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น	← 1/2 →											
8. จัดทำและส่งรายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์	← 1 →											

12. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

จะทำให้ทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์ทั้งทางวิชาการและทางปฏิบัติต่อหน่วยงานและบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการตรากฎหมาย ตลอดจนประชาชน โดยจะก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญ เช่น (1) ช่วยเพิ่มพูนความรู้ หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ (2) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มความรอบคอบในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญและองค์การตามรัฐธรรมนูญ (3) ช่วยสร้างการยอมรับและศรัทธาของประชาชนต่อศาลรัฐธรรมนูญและองค์การตามรัฐธรรมนูญ (4) ช่วยส่งเสริมการปฏิรูปการเมืองการปกครองและการบริหารของประเทศ และ (5) ช่วยชี้ข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอนาคต นอกจากนี้แล้ว ยังจะเกิดประโยชน์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้างต้นอีก กล่าวคือ

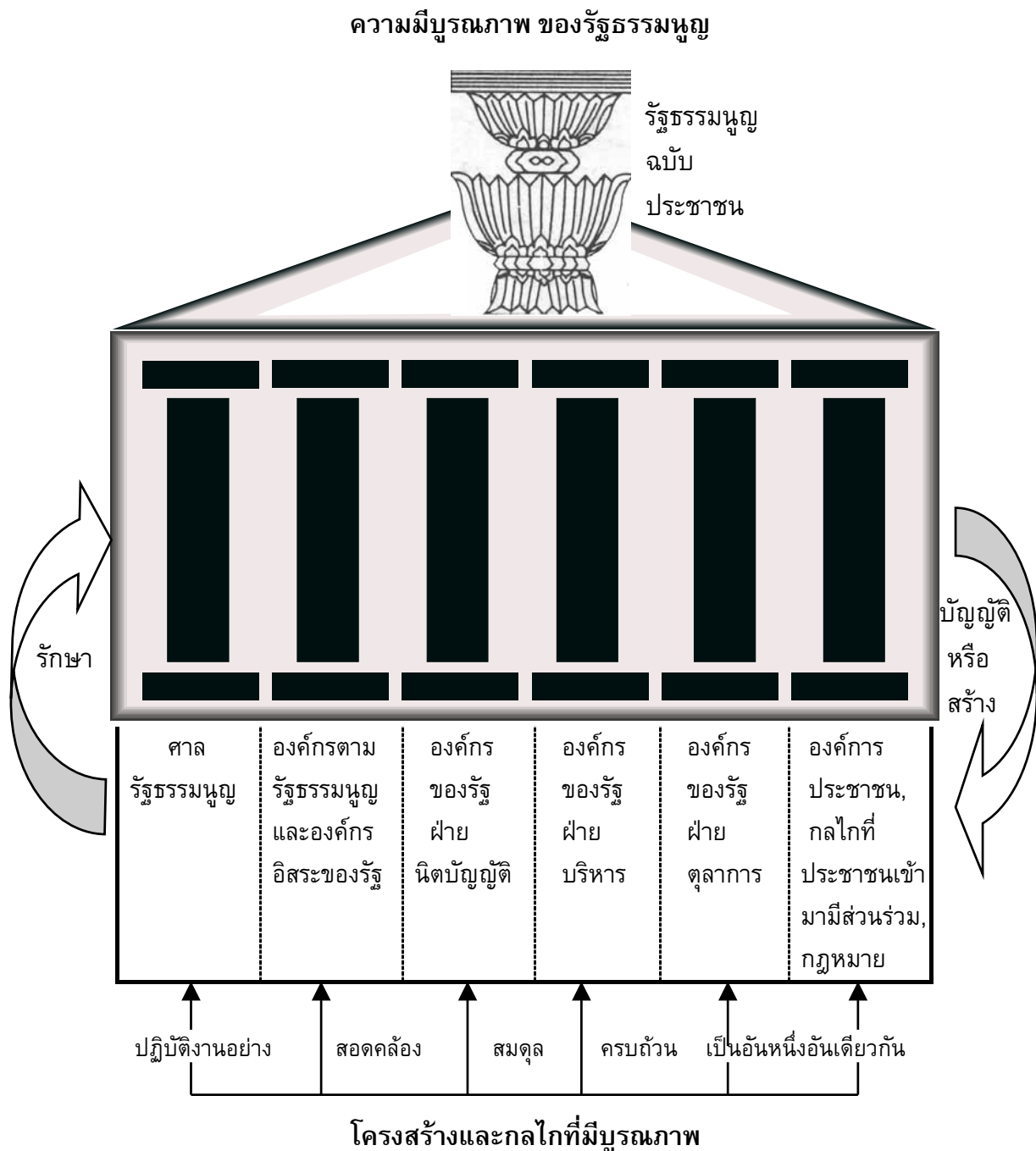
12.1 ช่วยให้ทราบและเข้าใจบทบาท ผลงานที่ผ่านมา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์การตามรัฐธรรมนูญเพื่อรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญ

12.2 ช่วยกระตุ้นให้องค์การตามรัฐธรรมนูญอื่นที่ยังไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างรัดกุมเพื่อช่วยสร้างบูรณภาพของรัฐธรรมนูญให้สมบูรณ์ตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

12.3 ช่วยให้ทราบแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นที่จะช่วยให้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนมีบูรณภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งทราบกลไกเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวด้วย

ภาคผนวก

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความมีบูรณภาพ (integrity) ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน กับโครงสร้างและกลไกที่มีบูรณภาพ

ภาพที่ 2 ภาพรวมโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรตามรัฐธรรมนูญในการรักษาบูรณภาพของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

